

Náučný chodník Zlatnica

Kraj:	Žilinský
Okres:	Liptovský Mikuláš
Geomorfologická jednotka:	Nízke Tatry
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Nižná Boca, Červená Voda a pešo 300 m po hlavnej ceste južným smerom na Nižnú Bocu
Východisko:	Nižná Boca, ústie Oleškovej doliny, stará cesta
Trasa:	Nižná Boca, ústie Oleškovej doliny - Kráľovská dolina - Nižná Boca - Vyšná Boca - Čertovica
Dĺžka, prevýšenie:	7,8 km, prevýšenie 490 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	11
Náročnosť:	stredne náročná trasa (dĺžkou a prevýšením)

Zameranie chodníka: prírodovedné, banícke, kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Z trasy vychádza vo Vyšnej Boci modrá turistická značka a na konci v sedle Čertovica sa trasa dotýka červenej (Cesta hrdinov SNP).

Rok otvorenia: 2004; 2018 obnova

Textový sprievodca: skladačka Náučný chodník Zlatnica (2004)

Kontakt: Obecný úrad Vyšná Boca, Vyšná Boca 50, 032 34 Vyšná Boca, tel. 044 / 2491 256

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave, niektoré informačné panely boli z dôvodu lesnej kalamity dočasne demontované (2019).

Poznámky: (1) Trasa náučného chodníka vedie prevažne dnom Bocianskej doliny po starej banskej ceste popri toku Boce a Čertovica. (2) V území sa pripravuje nový náučný chodník Zlatá bocká cesta ako súčasť Slovenskej banskej cesty (2021).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie a geovednú alebo vlastivednú exkurziu. Odporúčame spojiť s návštevou štôlne Salvator a expozície Banického domu vo Vyšnej Boci.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Nižná Boca. Obec s baníckou minulosťou v Bocianskej doline v Nízkych Tatrách južne od Liptovského Hrádku. Prvá písomná zmienka v súvislosti s baníckou činnosťou v území je z roku 1285, kedy bola dolina dosídľovaná nemeckými prisťahovalcami zo Saska za účelom rozšírenia ťažby zlata, striebra, železa a medi. V roku 1558 tu vyťažili 60 kg zlata, postupne však ťažba klesala, až v roku 1860 zanikla. Územie osídľovali i počas valašskej kolonizácie. Po skončení baníckej činnosti sa obyvatelia preorientovali na chov dobytka, oviec, súkenníctvo, spracovanie ovčej vlny a prácu v lesoch. V obci bola zriadená v roku 1632 ľudová evanjelická škola, ktorá fungovala nepretržite až do roku 1972. Časť obce so zachovanými baníckymi zrubovými domami s priechodným pitvorom a valbovou šindľovou strechou je vyhlásená za pamiatkovú zónu ľudovej architektúry. Juhozápadne nad obcou na Krajčovom vrchu stojí 14,5 m vysoká drevená rozhľadňa, vybudovaná obecným urbárskym spolkom pre rýchlu identifikáciu prípadných požiarov, ktorej súčasťou je aj chata s možnosťou ubytovania.

Vyšná Boca. Obec s baníckou minulosťou v Bocianskej doline v Nízkych Tatrách južne od Liptovského Hrádku, kde sa ťažilo zlato, antimón a železo. Pamiatkami baníckej minulosti sú početné zasypané štôlne, haldy, prepahliská, chodníčky a ďalšie miesta v okolí obce i Starobocianskej doline. Pri niektorých sú informačné tabule a možno si ich pozrieť aspoň zvonku, resp. sú čiastočne sprístupnené (štôlna Salvator). Stopy po ťažbe železa sú až v nadmorskej výške 2 000 m, pod Bocianskym sedlom (1 506 m n. m.) je zreteľná cesta, ktorou sa ruda zväžala. K ďalším pamiatkam okrem zachovaných podmurovaných zrubových baníckych domov patrí tolerančný klasicistický evanjelický a. v. kostol z roku 1785, postavený na mieste staršieho kostola. V obci pôsobili ako evanjelickí kňazi Pavel Doležal (1700 - 1778), pedagóg, básnik, spisovateľ a jazykovedec, a Ján Lajčiak (1875 - 1918), teológ, jazykovedec, orientalista, prekladateľ a teoretik kultúry. V **baníckom dome** - zrubovej stavbe s originálnym vybavením v centre obce, ktorú pre múzejné účely Liptovského múzea Ružomberok daroval jej posledný majiteľ - je trvalá expozícia tradičného spôsobu života a bývania baníckej rodiny. V obci sa nachádza upravený železitý minerálny prameň **Kyselka**.

Bocianska dolina. Dolina na severnej strane Nízkych Tatier, dlhá 16 km. Tiahne sa severo-južným

smerom spod sedla Čertovica a ústi pri Kráľovej Lehote do úzkeho výbežku Liptovskej kotliny do Kozích chrbtov. Jej dno tvorí rozhranie Ďumbierskych Tatier a Kráľovohoľských Tatier. Preteká ňou potok **Čertovica** a od jeho ústia vo Vyšnej Boci **Boca**, pritekajúca zľava Starobocianskou dolinou spod Bocianskeho sedla v rázsoche Rovnej hole. Baníckou činnosťou v hornej časti doliny sa vyvinuli osady: Stará Boca (nemala trvalý charakter), Svätajánska Boca (dnešná Nižná Boca) a Kráľovská Boca (dnešná Vyšná Boca). Dolinou prechádza významná cestná spojnica Horehronia a Liptova. Územie je rekreačnou - lyžiarskou a turistickou - oblasťou so zachovanou ľudovou architektúrou s baníckymi domami a svojráznymi v bočných dolinách roztrúsenými od jadier obcí aj 3 km vzdialenými **lúčnymi maštalami**, aktuálne (2021) silno poznačené rozsiahlou lesnou kalamitou - veternou a naslednou lykožrútvou.

Čertovica. (1) Horské **sedlo (1 232 m n. m.)** zhruba v polovici chrbta Nízkych Tatier, ktorým vedie dôležitá cestná spojnica medzi Horehroním a Liptovom. V jeho priestore sa nachádza významné geologické rozhranie v rámci Centrálnych Západných Karpát - na povrch tu medzi Mýtom pod Ďumbierom a Vyšnou Bocou vystupuje čertovická línia, zlomová oblasť oddeľujúca ich najspodnejšiu tektonickú jednotku - tatrikum - od strednej - veporika. ňou sa aj samotné Nízke Tatry delia na vzájomne sa odlišujúce dve časti. Západná polovica - Ďumbierske Tatry - sú súčasťou tatransko-fatranského pásma jadrových pohorí, ktoré tvorí „jadro“ (budované kryštalickými bridlicami a granitoidnými horninami) a obalovo-príkrovové série (druho horné vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice). Východná časť - Kráľovohoľské Tatry - sú súčasťou veporského pásma (budované najmä premenenými horninami - rulami, svormi a amfibolitmi -, vyvretými horninami - granodioritmi a tonalitmi -, lokálne i druho hornými usadenými horninami - vápencami, dolomitmi, slieňmi a pieskovcami, miestami rôzne premenenými). (2) Zhodný názov nesie i necelé 3 km dlhý **vodný tok** prameniaci zhruba vo výške 1 300 m n. m. v severnom svahu Čertovej svadby (1 463 m n. m.) a v južnej časti Vyšnej Boce sprava ústiaci vo výške asi 950 m n. m. do Boce. (3) V oblasti sedla je rovnomenné **rekreačné stredisko** s ubytovacími a stravovacími možnosťami a vybavenosťou predovšetkým pre zimné športy. Sedlom po hlavnom chrbte Nízkych Tatier prechádza diaľková Cesta hrdinov Slovenského národného povstania, najdlhšia turistická magistrála na Slovensku, a súběžná Európska diaľková trasa E8.

Národná prírodná rezervácia Ohnište > pozri heslo Národná prírodná rezervácia Jánska dolina v textoch k náučnému chodníku Brána do Jánskej doliny

Nízke Tatry. Mohutná klenbohrásť, pretiahnutá západo-východným smerom, dlhá vzdušnou čiarou 75 km. Pohorie tvorí mohutný celistvý chrbát, z ktorého rebrovito na obe strany odbočujú rázsochy. Vo veľkej svojej časti presahuje hornú hranicu lesa (zníženú človekom) a Ďumbierom dosahuje nadmorskú výšku 2 046 m. Sedlo Čertovica (1 232 m n. m.) ho delí na odlišujúce sa, najmä geologickou stavbou, **Ďumbierske Tatry** a **Kráľovohoľské Tatry**. Centrálnu a južnú časť tohto jadrového pohoria budujú prevažne kryštalické bridlice a granitoidné horniny (žuly) a severné rázsochy najmä mladšie vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice. Na rozsiahlych vápencových územiach sa vyvinul kras - spomedzi dvanástich vyčlenených nízkotatranských krasových území sú azda najpopulárnejšími Kras Demänovskej doliny (s Demänovským jaskynným systémom, vyše 43 km dlhým), Kras Jánskej doliny (s najhlbšou jaskyňou na Slovensku - Systém Hipmanových jaskýň - s hĺbkou 499 m) či Ďumbiersky vysokohorský kras (s Jaskyňou mŕtvych netopierov, vyše 21 km dlhou). Väčšinu územia zaberajú lesy, ktoré sú aktuálne postihnuté na mnohých miestach zvýšenou neplánovanou ťažbou spôsobenou rôznymi príčinami (vetrové či lykožrútvové kalamity), vyplývajúcimi z narušenej ekologickej stability porastov ako dôsledku nepriaznivého stavu lesov (neprirodzená štruktúra, meniace sa prírodné podmienky, turizmus, chyby v obhospodarovaní). Najvyššie časti pohoria zaberajú okrem skalných vrcholov a chrbtov pred stáročiami odlesnené sekundárne lúky a pasienky (hole). Horskú flóru zastupujú napr. zvonček maličký, horec Clusiov, stokráska Micheliho, poniklec slovenský či metluška krivoľáká, z fauny tu žije

o. i. medveď, rys, vlk, svišť i vysadený kamzík vrchovský tatranský, vzácny hrabáč tatranský a hrabáč snežný. Vtáky reprezentuje orol skalný, orol kriklavý, včelár obyčajný, hlucháň hôrny, tetrov holniak. V pohorí je viacero území európskeho významu a pokrýva ho chránené vtáčie územie Nízke Tatry (s výnimkou areálov lyžiarskych stredísk v masíve Chopku), ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000; v krasovej časti Demänovskej doliny je vyhlásená ramsarská lokalita Jaskyne Demänovskej doliny.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Zlatnica
2. Pod Oleškovou
3. V Kiari. V Kúte
4. Evanjelický kostol a. v. v Nižnej Boci
5. Geplovô
6. Ochimstál
7. Pri mlyne
8. Náučný chodník Zlatnica. Po stopách predkov
9. Minerálny prameň Kyselka
10. Evanjelický kostol a. v. vo Vyšnej Boci
11. Salaš

